

Ach, duša, pozběhn woči
a teho wobladaj,
kiž džens so z rowa wróci,
a jemu chwalbu praj.
Twój Zbožnik z rowa dže,
tež tebje zbudzić chce,
zo pónďžeš k njebjesam,
joh' budžeš widžeć tam.

Knjez mócný z rowa stanje,
so chroble pokaže,
zo njepräčel wšón padnje
a přemóženy je;
za podnóžk Chrystusa
wón nětko ležeć ma,
Chryst jeho zwjazal je,
zo hnuć so njemóže.

Ja na to nětko hladam
wšón z wulkej radosću,
hdyž dobyće sej žadam,
jo mam we Chrystusu.
So wjace njeboju
před žanej strachotu;
wšak Chrystus dobyl je
mi kubło najwyše.

Tež mje wón sobu woła
tam k wrotam njebjesow,
hdžež steja złote słowa,
kiž hižom słyšu jow:
Štóż sobu ćerpjeť je,
tón krónu dóstanje;
štóż sobu k smjerći dže,
tón sobu žiwy je.

tekst: Paul Gerhardt 1647
přełožk: Budyšin 1741
spěwarske č. 119

Dobyće

nad

smjerću

Z rowa stanjeny Chrystus – postawa na woltarju
we Łazowskim Božim domje

Foto: J. Maćij

W nalětnim času wotuća Boža stwórba k nowemu žiwjenju. Zymski spar je nimo. Wšitko kćěje a rosće. Za wjele ludźi je z tym wobsah jutrow wutrijecheny, kotraž su jim někajki nalětni swjedžeń, kiž wjedže jich – kaž Goethoweho Fausta – z cyrkwjow won na łuki a pola. To je „dobyće žiwjenja nad smjerću“.

Paul Gerhardt njeda so zawjesć wot přirodneje mystiki wotućaceje stwórby. Jutry – to je za njeho dobyće Jezusa Chrysta nad smjerću. Jeho, kiž je přewinył smjerć, njemóžemy tak widžeć kaž wotućacu stwórbu. Trjebamy duchowne wočko, zo bychmy teho spózнали, kiž je dobył nad smjerću. „Ach, duša, pozběhn woči.“ Z dušiny wokom widžimy, kak su žony Chrysta pytali w rowje, kak je wón mjez wučomnikow stupił, kak je w Emausu wječerjał. Chrystusowe jutrowne dobyće njemóžemy neutralnje widžeć, ale mamy z cyłej stwórbu a z cyłej cyrkwy jemu chwalbu dać. Jeho stanjenje z mrtwych přinjese tež nam wěčnu zbóžnosť, přetož wón dobudže tež nad našej smjerću. We wonym raju nad swětom budžemy jeho widžeć, nic jenož duchownje, ale realnje, wot wobliča k wobliču.

W 110. psalmje čitamy profetiske wěšćenje, kotraž Bóh k swojemu wuzwolenemu rěči: „Sydn so k mojej prawicy, hač ja položu twójch njepräčelow za podnóžki twójch nohow.“ Japoštoł Pawoł je tute hrono

wuložil na Chrysta a na smjerć: „Wón pak dyrbi knjezić, hač budže wšitkich swojich njepräčelow pod swojej noze položiť. Posledni njepräčel pak, kiž budže zničeny, je smjerć.“ (1 Kor 15,25–26) Jutry přewinje so hłowny njepräčel wšeho žiwjenja – smjerć. Wona je přemóžena, najprjedy jónu jenož za jedneho: Chrysta sameho. Poražena leži smjerć pod Chrystusowymaj nohomaj. Wón je ju zwjazal, tak zo so hibać njemóže. Paul Gerhardt raduje so nad tutym jutrownym dobyćom.

My džemy smjerći napřećo. Tola njetrjebamy so njetrjebawšo bojeć. Drje přindźetej strachota a nuza na nas, dołhož smy žiwi. Chorosće a bolosće budžemy dyrbjec znjesć. Ale Chrystus přinjese nam po wšej zemskej nuzy najwyše kubło. Wón nam pokaza puć do njebjes. Patriarch Jakub je pola Bethela widzał njebjeske wrota (1 Móž 28,17), nam maja so wone wotewrěć. Zastupimy přez nje do njebjeskeje krasnosće. Po znatym słowje ze Zjewjenja Jana maja ći, kiž su w ćerpjenjach swěrnj wostali, krónu žiwjenja dóstać.

Jutry su dobyće Chrystusa nad smjerću. Paul Gerhardt je jutrowny ewangelij do krasneho kěrłuša z mnohimi bibliskimi počahami přetworil, kotraž móže tež džensa nadžiju dać, zo je naš posledni wulki njepräčel přewinjeny. Stejimy na stronje dobyćerja.

Jan Malink

Jeja a jutry

Jutry so bliža! W zašlych tydženjach smy zaso wjele rjanych serbskich jutrownych jejkow widželi. Snano sy lětsa sam hižo jejka barbił, wóskował abo škrabał. Jutrowne jejka njeslušaja jenož w Serbach k najrjeńšim a najznačišim jutrownym naškam. Čehodla je jejo znamjo za jutry?

Před wjele lětstotka-
mi běše w Egyptow-
skej žiwa princes-
na Katharina. Wo-
na bě křesćanka.
Jedneho dnja je
so romski kejžor
Maxentius Ka-
thariny woprašal:

„Štó to je, tutón Je-
zus? Powědaj mi něšto
wo swojej wěrje!“ Ka-
tharina jemu powěda-
še, kak je Jezus žiwy byl

a što je ludžom wšo do-
breho činił a jim wo Bo-
hu powědał. „Ale potom je wumřel!“, woła-
še Maxentius. „Haj“, praješe Katharina,

„ale wón je stanyl. Jezus je smjerc přewinył
a je nětko žiwy při Bohu.“ Maxentius so
směješe. „To pak maš dopokazać. To ja
hakle wěrju, hdyž móžeš kamjeń wožiwić.“

Katharina bě
zrudna. Kak da
móžeše kejžorej
tole pokazać? Jako
so při brjoze Nila

wuchodžowaše, widžeše tam naraz hñezdo
z brunymi kaćimi jejemi. Z jed-
neho bě so runje ćipka

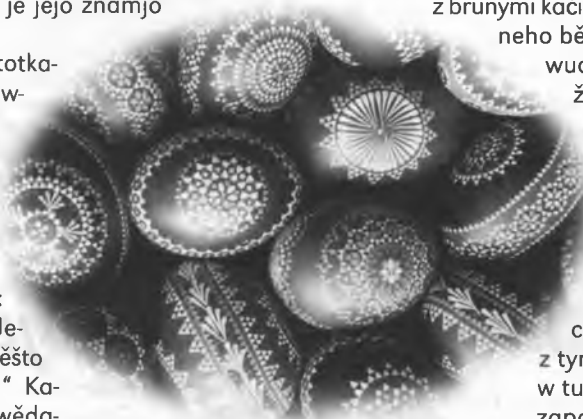
wudypała. „Nowe
žiwjenje!“, wo-
na šepťaje.

Wona wza je-
dne jejko a
džěše wróćo
k palastej.
Maxentius so
džiwaše: „Što
chceš mi tu
z tym?“ A runje
w tutym wokomiku
započa so ćipka
z jeja dypać. Ma-
xentius je kedźbli-
wje na to hladal.

Wězo je wědzał, zo njebě to kamjeń, ale
jejo. Ale wón je tola zrozumił, što bě so tu
stało.

Z teho časa je jejo znamjo za zrowa-
stanjenje Jezusa, za jutry.

Beata Richterowa

Pisane jutrowne jejka – symbol za zrowastanjenje Jezusa

Foto: priwatne

Jutrowna wustajeńca w Serbskim muzeju

Lětuša jutrowna wustajeńca w Serbskim
muzeju w Budyšinje je wosebje wěnowana
jutrownemu spěwanju, kaž so wone něhdy
w póstnym a jutrownym času w ewangel-
skich Serbach wotměwaše. Tež drasty ju-
trownych spěwarkow ze wšelakich wosa-
dow srjedźneje a Delnjeje Łužicy so poka-
zuja. Wustajeńca je hišće hač do 15. apryla
wotewrjena.

Jutrowne spěwarki z Delnjeje Łužicy

Foto: Serbski muzej

*Hdyž Jezus wot swojeje maćerje dze
a wulki so tydžen započal je,
duž Marja so wulcysnje rudžeše
a syna so woprašaja želniwje:*

*Ach syno, najlubši Jezu mój,
što njedźelu swjatu budže běh twój?
Ach njedźelu kralej mi hołdować
a drasty a palmy mi budža stać.*

Wulki tydžen

*Ach syno, najlubši Jezu mój,
što pónđzelu swjatu budže běh twój?
Ach pónđzelu cuznik budu ja,
kiž hospodu nihdže njenam'ka.*

*Ach syno, najlubši Jezu mój,
što wutoru swjatu budže běh twój?
Chcu wutoru swětej profeta być
a wučić, kak budže wón zahinyć.*

*Ach syno, najlubši Jezu mój,
što srjedu dha swjatu budže běh twój?
Ach srjedu sym chudy a zacpěty,
za třiceći slěbornych předaty.*

*Ach syno, najlubši Jezu mój,
što štwórtk dha swjaty budže běh twój?
Štwórtk k wječeri z mojimi zbromadžu so
a budu sam jutrowne jehnjatko.*

*Ach syno, najlubši syno mój,
što pjatk dha swjaty budže běh twój?
Ach maći, luba maći ty,
móhl pjatk či wostać potajny!*

**Martrowany Jezus – postawa w cyrkwi
we Łutach**

Foće: archiw PB

*Pjatk, moja luba maći ty,
ja na křiž budu přibity
na nohach a rukach z hozdžemi,
so njerudž, hlaj, kónč wšo přeměni.*

*Ach syno, najlubši Jezu mój,
što sobotu swjatu budže běh twój?
Hlaj, zorno pšenčne sym sobotu,
we zemi cyle so wobnowju. M. Domaška*

„Je mi wažne, zo słyša džěći Bože słowo w serbsčínje“

Rozmołwa z Gabrielu Gruhlowej, wuhotowarku serbskich džěćachych kemšow w Budyšinje

Knjeni Gruhlowa, nimale na kóždych serbskich kemšach w Michałskej cyrkwi w Budyšinje swjećíce Wy z džěćimi tež džěćace kemše. Kak dołho tole hižo činiće?

Prawidłownje swjećimy džěćace kemše na Michałskej wot septembra 2005. Knjez sup. Malink mje narěča, hač njebych chcyła z džěćimi kemše swjećić, a přizwolich.

Serbske džěćace kemše nimamy w žanej drugej wosadže, jenož tu w Budyšinje. Kelko džěći so na nich wobdžěli a zwotkel wone přińdu?

Tuchwilu wobdžěli so 5 do 9 džěći na džěćachych kemšach. Přińdu ze swojimi staršimi na serbske kemše z Budyšina a z bliskeje wokoliny, na přiřkad z Delnjeje a Hornjeje Hórki, ale tež z Wuježka pola Bukec.

Kajka je starobna zestawa a kajke su serbske rěčne kmanosće džěći?

Najmlódša chodži hišće do pěstowarnje, druzy do zakładneje šule a najstarša wopyta 5. lětnik Serbskeho gymnazija. Wjetšina džěći rěči běžnje serbsce, druzy wuknu přez Witaj-projekt serbsčinu.

Hodža so při rozdžělnych rěčnych kmanosćach kemše scyła ryzy serbske wotměć?

Na džěćachych kemšach rěčimy serbsce. Wosebitu bibliku abo teologisku terminologiju, kotruž džěći we wšědnej serbsčínje njesłyša abo njeruzumja, přeložu do němčiny.

Kak džěćace kemše wotběža? Maja wone krutu formu kaž kemše za dorosnych?

Po wěrywuznaću na kemšach prosy superintendent džěći dopředka, zaswěći swěčku a wužohnuje džěći před wołtarjom na džěćace kemše. Ze swěčku džěmy potom do wosadneje rumnosće, hdžež ze spěwom pak w stólcowym kruhu abo při blidže sedžo naše kemše započnjemy. Scěhuje wate mnje přihotowana tema. Naše małe kemše zakončimy z modlitwu abo druhdy tež ze spěwom.

Wobsah kemšow za dorosnych je postajeny přez podaty přědowanski tekst. Maja tež džěćace kemše tajki postajeny wobsah?

Wěm, zo poskića ewangelska cyrkej (EKD) plan za tydžensce so wotměwace džěćace kemše. Ja wšak, dokelž měsačnje kemše přewjedu, z tutym planom njedžětam. Wobsah našich kemšow saha wot bibliskich stawiznow, předstajenja ewangeliskich wosobinow, wobjednanja cyrkwiniskich swjedženjow hač k serbskej domiznowědže. Wězo tež paslimy a hrajemy.

Kóžde džěćace kemše maja přihotowane być. Kelko časa sej tajki přihotžada a maće k temu pomocne srědki abo dyrbiće sej wšitko sama wumylić?

Hižo wěsty čas do kemšow přemysluju sej temu. Při tym listuju w džěćachych knihach z cyrkwiniskej tematiku, kotrež doma hišće z džěćaceho časa swojich džěći wobsedžu. Tež wšelake internetowe strony mi při pytanju a wuhotowanju temy pomhaja, wšako njejsym profi, ale lajk, štož nastupa bibliske a teologiske znajomosće.

Što je Wam jako wuhotowarce džěćachych kemšow najwažniše? Što měli tute pola džěći wuskutkowac?

Džěći, kotrež na kemše přińdu, kubłaja so doma w cyrkwiniskej tradiciji. Wopytaja tydžensce po šuli nabožinu we wosadže abo wuzwolichu sej ju jako předmjet w šuli. Na nabožinje pak rěči so němsce. Tehodla je mi wosebje wažne, zo słyša Bože słowo w serbsčínje, kiž wšak je za někotrych z nich maćerščina, zo spěwamy serbsce a zo so serbsce modlimy. Wjeselu so, zo prawidłownje kemše wopytaja, tak zo so wěra do Boha snano skrući.

Tež powołansce džěćace z džěćimi. Předstajće nam próšu swoje džěło.

Nawuknyła sym powołanje kubłarki za duchownje zbrašenych. Džělam w Budyšinje w spěchowanskej šuli za duchownje zbrašenych jako kubłarka. Přidatnje k rjadow-

Do přědowanja woteńdu džěći ze zaswěćenej swěčku a z požohnowanjom sup. Malinka ze serbskeje Božej služby na swoje kemše.

niskim wučerkam džěłaja kubłarki w rjadownjach zbrašenych, přewodžaja jich po cyłym šulskim dnju a přewozmu wězo tež spěchowansku wučbu, tak zo hodža so rjadownje we wěstych předmjetach džělic, přetož w rjadownjach wuknu nimo džěći a młodostnych, kotřiž maja jenož wěste čezko zbrašeni. Hačrunjež njeje stajnje lochke, lubuju swoje powołanje a swoje džěło. Tuta wosebita šula steji w Strowotnej studni njedaloko nětčišeho domicila Serbskeho gymnazija.

Džěćace kemše wuhotujeće zwjetša sama. Je to lěpšina abo njedostatk, zo je to stajnje samsna wosoba?

Myslu sej, zo je to lěpšina. Džěći trjebaja wěstu konstancu. Hdyž sym jónu terminowje zadžěwana, wupomhaja konfirměrowane holcy.

Wot septembra 2005 wuhotujeće serbske džěćace kemše. Běchu tajke tež hižo do toho a što měješe je tehdy na starosći?

Spočatk 90tych lět běchu na Michałskej hižo jónu prawidłownje džěćace kemše, jako běchu moje džěći w tutej starobje. Tež tehdom mējach kemše na starosći. Chcu pak na to dopomnić, zo tež na serbskim cyrkwiniskim dnju dołhe lěta hižo kemše za džěći swjećimy, tam pak w so mjenjacej wobsadce.

Što sej přejeće za přichod serbskich džěćachych kemšow?

Wězo (ewangelske) serbske džěći! A snano, zo by so serbska katechetka za džěło z džěćimi namakała. Pyta wšak so hižo dlěši čas. Tak dołho džěło rady dale wukonjam, wosebje hdyž to tež džěći chcedža.

Prašala so **T.M.**

Gabriela Gruhlowa wobjedna z džěćimi temu. Na serbskich džěćachych kemšach so tež zhromadnje modla, spěwaja, moluja a hraja.

Fóce: T. Bejmakowa

Kak je Hanso Góleńk přećiwo wyšnosćam wojował

Dopomnjenki k 90. posmjertnym narodninam serbskeho wučerja a rěčespytnika ze Slepoho

Hanso Góleńk bě jedyn z najbóle swojoraznych a originelnych čłowjekow, kotrych sym w swojej domiznje, w Slepjanskej wosadze, zeznał. Do jeho „Ahnenpassa“, wustajeneho do léta 1938, so 1995 zapisa: „Hans Wilhelm Kulling, Glasmacher, Lehrer, (nach Berufsverbot) Eisenbahner“. Dodac hišće dyrbbju, zo bě wón wulce wobdarjeny rěčespytnik a onomastikar (fachowc za mjenowědu). Kito Lorenc mjenuje jeho „wobhnadzeneho polyglota a trochu dziwnuškeho awtodidakta“¹. Za mnje njebě wón jenož wobdarjeny krajan, ale tež luby duchowny bratr.

W slědowacym chcu wopisać swoje wosobinske dopomnjenki na njeho. Wo jeho rěčewědnym džěle a wo jeho zlych nazhonenjach ze stasi a NDRskimi zarjadami, kiž jemu naposledk powotansce zwrěšćić dachu, rozprawjeć njebudu.

Hanso bě fanatiski za sprawnosću. Hdžež wyšnosće njeprawo činjachu, wón přećiwo nim wojowaše. Z tym njeměnu jenož politisko-towaršnostne wyšnosće, ale tež cyrkwinske institucije. Tajku powaha pola nas w srjedźnej Łužicy husto njemakajaš; w Hornjej Łužicy njech je to hinak, kaž to wot Brězanoweje stareje Jančoweje wěmy.

Dnja 14. apryla 1917 so chěžkarkej a stražnikkej železniskeje zawěry Heinrichej Góleńkej a jeho mandželskej Hanje, rodź. Domulic, narodźi synk, kotryž so we wosadnej cyrkwi w Slepom wukřići. Jeho předchadnicy běchu zwjetša poľburja, chěžkarjo a roboćenjo. „Swoju maćernu rěč sym ja hižo w kolebce słyšať. Přenje serbske słowka je mi mać luboznje do wucha šepťala.“²

Hanso nastupi tehdy pola nas zwučeny puć džělaćerskeho hólca: wosom lět dwurjadownisku wjesnu šulu a potom wukubłanje k škleńčerjej. Zahe napadny, zo ma šuler wuběrnny pomjatk, kotryž jeho k wuknjenju rěčow runjewon predestinuje. Tak wuknješe ze swójskeho zajima za čas džěłoweje a wojskeje služby pola Wehrmachtu awtodidaktisce rušćinu.

Hanso Góleńk přińdže za čas Druheje swětoweje wojny do Juhosłowjanskeje a služu tam w chorwatskej diwiziji. Spěšnje nawukny serbochorwašćinu. Wjeseli so, zo je mjez słowjanskimi bratrami, ale jeho sprećiwjenje přećiwo wojskeje wyšnosći přiběra, jako chcedža jeho nuzować na Tito-partizanow třěleć. „Na ludźi třěleć, to mi moje swědomje njedowoli.“³

Naiwnje a direktnje wobroći so z listom na dr. Jana Cyža w Budyšinje, bjeztoho zo by na to pomyslil, zo z tym woběju wulkeho strachej wustaja. Antifašist Cyž, w nacistiskim času jaty w tójšto jastwach, ma jemu radzić. „1943 nawjazach zwisk z antifašistom Janom Cyžom w Budyšinje. Ja

běch z nim přezjedny, zo njebudu třěleć přećiwo słowjanskim bratram.“⁴ Móžno, zo wojskeje cenzorojo serbsce napisane listy njejsu rozumili. Ale wěsty sej Hanso nje-móže być. Wón přewza iniciatiwu a přeběži z někotrymi ze swojeje skupiny k partizanam.

Hdyž je wojna nimo, chce tak spěšnje kaž móžno dom. Ale kak? Před Jendželčanami wudawa so jako do wojakow nućeny Čech, a tak dońdže derje hač do Prahi. Čěša maja jeho serbsćinu drje za starosłowjanšćinu a přepodaja jeho Rusam. A Rusojo sej mysla, zo je tutón „Serb“ Južny Serb z Balkana a dadža jemu hić.

W Praze so Hanso Góleńk wjeseli, zo zetka někotrych Serbow z Budyšina. Su to zastupjerjo Narodneje rady. Ale bórže wón zwěsći, zo chcetej čěska a serbska wyšnosć cytu Łužicu Čěskosłowakskej přirjadować, wot Žitawy hač nimale do Königs Wusterhausena. Wšudže widži geografiske karty planowaneho přirjadowanja ze žadanjom we wšelakich rěčach, na přiklad tež w jendželšćinje: „We request the joining of Silesia and of the other Slavonic territories to Czechoslovakia“⁵. To jeho žałosťnje myli. Za njeho su Čěša zli nacionalisća, kiž nochcedža jenož Łužicu spóžrěć, ale tež serbsku rěč a kulturu wotstronić.

Hanso Góleńk wróci so po zašmjatanych pućach dom. Džak jeho wuběrnym rěčnym znajomosćam a jeho serbskemu přeswědčenju zmóžni so jemu 1946 wobdžělenje na kursu nowozaloženeho Serbskeho wučerskeho wustawa w Radworju. Po tym podawa w Bělej Wodze na wyšej šuli a w Slepom rušćinu.

Tehdy jeho bliže zeznach. Běch někak 12 lět stary, jako do našeje rjadownje w Džěwinje zróstny młody wučer zastupi. Wupa-daše kaž prawobydler Slepoho a rěčeše tež tak z do dołhosće čehnjemy wokalemi. Hdyž bě nam wujasnił, zo budže pola nas zastupować a nam nachwilnje rušćinu podawać, zwoła kóždého šulerja dopředka a so woprašaja:

„Kak rěkaš?“

„Gnilica“ (abo Krawc abo Nakońc atd.)

„Móžeš serbsce?“

„Ně.“

„Što, ty maš tajke rjane serbske mjeno a njemóžeš serbsce?“

Hanso Góleńk (naprawo) w rozmołwje z němskim wědomostnikom dr. H. Schallom na mjezynarodnej konferency slawistow 1961 w Berlinje

Foto: Serbski kulturny archiw

Wobknježachmy tak někak naš serbski wjesny dialekt, ale wužiwachmy jón jenož, hdyž něšto wot starych ludźi chcychmy. Naš nan bě bohužel bjez wobmyslenja konsekwencow rozsudził, zo maja jeho džěći jenož němćinu prawje nawuknyć, zo so jim njeby tak zešto kaž jemu, kotryž, hdyž do šule zastupi, ani słowčka němcsce njemóžeše. Němsce pisać wón ženje prawje nawuknył njeje.

Wo rušćinje w tutej přenjeje Góleńkowej hodzinje njebě rěč. Wón tež dołho pola nas njewosta. Znajmjeńša wědžachmy nětk, zo mamy „rjane serbske mjeno“. Wot njeho zhonich pozdžišo, zo je „Krawc“ tajki prawy kmany krawc, mjez tym zo je „Krawčik“ bóle tajki zašiwak abo pšatar. Ale hdže dyrbbjachmy serbsce prawje nawuknyć? A kotru serbsćinu? Snadž tu, kotruž „hajakojo“ w Budyšinje rěčachu?

Hanso Góleńk je w tutym času wučer, awtor a přeložowar, potom wot 1954 do 1959 docent a samo zastupowacy direktor Serbskeje rěčneje šule w Dešanku pola Choćebuzy. Džak jeho rěčneje wobdarjensći je wón připóznaty fachowc wosebje za přirunowace rěčne studije mjez delnjoserbsćinu a němskim dialektom wokoło Slepoho a Mužakowa. Ale wón je druhdy njepřijomny a hejaty, dokelž protestuje bjez džiwjanja na wosobu přećiwo kóždjej njesprawnosći zarjadow. Wón njeje žadyn puzolak, jemu dže wo to, sprawnosći a wěrnosći služić.

Tež z krajnej cyrkwy ma wón swoje problemy. Jako wuznawacy křesćan so jemu njelubi, zo Bože služby njejsu žiwe dosć, ale zo skutkuja skerje suche, konwencionalne a sprostnjene. Tak zaběra so na při-klad z prašenjom powšitkowneho měšnistwa wšěch wěriwych. Čehodla smě jenož duchowny Bože wotkazanje wudžěleć? Po bibliji by to směť kóždy wěriwy činić. Čěže z cyrkwinskeje wyšnosću přiběrachu, doniž wón skónčnje z cyrkwy njewustupi. Poľny ⇨

Nowa fararka w Njeswaćidle

Na popołdńišich swjatočnych kemšach zapokaza Budyski superintendent Reinhard Pappai njedźelu, 4. měrca, fararku Susanne Aechtner do noweho zastojnstwa w Njeswaćidskej wosadze. Wulka syta wosadnych, fararjo Budyskeje eforije a mnozy hosćo běchu přitomni, tež prjedawšej Njeswaćidskej fararje Annemarie Vogler a Andreas Blumenstein.

Ze žiwjenja fararki Aechtner zhonichmy, zo je so 1963 w Merseburgu narodziła.

Džěło ze zbrašenymi je přeměniło jeje nastajenje k žiwjenju. Po tym zo je sydomy lět w ewangelskej pěstowarni w Nordhausenje džěłała, započa 1990 w Berlinje teologiju studować. Lěta 1996 bu we Wjazoncym ordiněrowana. Po dlěšej powołanskej přestawce swójby dla bydli třištyrcecílětna fararka ze swojimi třomi džěćimi hižo wot awgusta lońšeho lěta na wobnowjenej Njeswaćidskej farje.

Na kemšach džakowaše so cyrkwiske

předstejičerstwo wšěm, kotřiž su w času poměrnje krótkjeje třištwórcłětnje wakancy služby wukonjeli, wosebje zastupowacej fararce Claudiji Schaarschmidt z Budyšina. Kemšam přizamkny so postrowna hodžina we wosadneje žurli, na kotrejž so fararka wutrobnje do našeje wosady witaše. Z mnohich stron wupřa so jej zbože a Bože žohnowanje w jeje skutkowanju. Tež wosadni z Wjazoncym, prjedawšeje wosady fararki, a susodnych wosadow so słowa jimachu. Z wjesotej bjesadu a zakuskom popołdne wuklinča.

Handrij Wirth

Dalše wobnowjenja w Budyšinku

Loni je so w našej cyrkwi nowe špundowanje kładło, zo njeby so hrib dale wupřestrěć móhł. Dale so wšě ławki ponowichu, dokelž běchu po dołhim wužiwanju chětro wobškodžene. Nětk su naše historiske ławki zwuporjědane a brune wobarbje. Tež elektriske tepjenje je so nowe kładło, tak so sej nětk njemóže nchtó wjac kaž dotal póduse smudzić. A mamy hišće dalšu nowostku: Tepjenje we ławkach jenož tam wohrěwa, hdžež něchtó sedži.

Lěta nětk pónđe z wobnowjenjom dale. Kajke předewzaća móža so zwoprawdźić, je přeco prašenje pjenjez. Nutřkowne scěny su syre a dyrba so nowe wobmjetać. Tež narownej pomnikaj knjejtwa von Nostitz staj přez syrotu chětro počerpiťoj. Na tym ma so lěta džělać. Hakle w přichodnych lětach móžemy na restauraciju woltarja a knježej ložow myslić, kiž wšak su hłowna pycha našeje

rjaneje stareje wjesneje cyrkweje.

Na wobloženjach łubjow je so loni wobraz profeta Hesekiela wotkrył. Směmy z toho wuchadzeć, zo so tam pod šěrej woliwowej barbu hišće dalši profeca chowaja. Štó móže sej džensa domyslić, čeho-

Lěta wotkryty wobraz w Budyšinskej cyrkwi: profet Daniel při zbudženju mrtwych (Daniel 12, 2–4)
Foto: A. Sureck

⇒ přeswědčenja poda swojej mrějacej maćeri chléb a wino.

Wón pyta za duchownej domiznu a měni, zo ju w Nowojapoštołskim zhromadženstwje namaka. Bórce pak njemóže wučbu wo dwanaće hłownych japoštołach, kotrychž někotři sobustawojo z Jezusom na jednu runinu stajaja, akceptować a wustupi ze zhromadženstwa.

Zetkach Hansa zaso jako bratra swobodnje wosady w Slepom, kotrejež swěry sobustaw wón hač do smjerće wosta. Hdys a hdys wón tež sam předowaše po tehdy zwučenym wašnju wukładowanja štučki po štučce. Připosłucharjo njesu zahorjeni wo jeho suchim wašnju. Jenož hdyž woznam grjekskeho abo hebreskeho słowow rozlaži, wón wožiwi.

Z ateistiskej NDRskeje wyšnosću ma Hanso Góleńk wulke čezje, dokelž widža stalinisća w skoro kóždym křesćanskim swědčenju nabožnu propagandu. Jeho wuznaća a jeho njekedźbliwego listowanja ze zapadnymi institucijami dla jeho ze šulskeje služby pušća. Swój wšedny chléb dyrbi sej nětko jako stražnik železniskeje zawěry a wrotar zasłužić.

Hanso Góleńk slědži chutnje dale jako „hobbyjowy slawist“. Hišće krótko do smjerće mjenuje wón zaměry swójeho džěla: „Planuju, hdyž Bóh mi hišće hnadu da: Deutsch-Mittelsorbisch-Interlingua (słownik), Botaniski słownik, Delnjoserbsko-Slepjansko-Mužakowski słownik.“⁶

Slawisća jeho chutnje bjeru. Přeproša jeho samo na „Džělowu konferencu mjezynarodneje onomastiskeje komisije při Mjezynarodnym slawistiskim komiteju 1961“ do Berlina.

Hanso wšak njezaběraše so jenož ze słowjanskimi rěčemi. Dopomnju so derje na to, zo přepytowaše tež wosebitosće uzbekskeje rěče. Swoju korespondencu wjedžeše husto w rěči, z kotrejež so runje zaběraše. Tak je mi wěsty čas jenož španisce pisał. Po mojim zdaću je wón tele rěčne měšenje tež přehnawał. Na přikład, hdyž protestowaše 1986 pola „Lausitzer Rundschau“: „Sie sind nicht befugt, aus dem niedersorbischen Sprachgebiet an den deutschen ‚Sprachgeist‘ anzupassen ...“, potom pósła list do „Weißwasser / Aqua Alba / Běta Woda“ a strowješe ze „Saluto“.⁷

Tež po politiskim přewróće 1989 wojuje wón zmužiče, ale bjez wuspěcha, ze zarja-

dla naši prjedownicy tele bibliske wobrazy přemolowachu? Džak sponsoraj, kiž dari 4 000 eurow, móžeše so w poslednich tydženjach profet Daniel wotkryć. Džesać tajkich sponsorow bychmy hišće trjebali. Potom bychmy našu cyrkej zaso w originalnym wuhotowanju měli. K temu pak trjebamy sčerpnosć a wjele zwólniwhych darićelow.

Kurt Latka

dami wo swoju rehabilitaciju a jemu přistějacu wučersku rentu. Čuje so dale přesčěhowany, dokelž – tak wón měni – wobsteji wyšnosć přeco hišće ze starych kadrow.

Hanso Góleńk zemrě 12. julija 1995, wjednany z Bohom, ale njewjednany z němskimi a serbskimi zarjadami. Hač do kónca wón čaka, hač jeho něchtó wo wodaće za jemu naćinjenju njeprawdu njeprosy.

Slepo bě jeho domizna a dom při Brězowskim puću 9 bě jeho ródný dom. Tam bydleše ze swojeje mandželskej Gretu, rodž. Rudobic ze Zagorja, hač do swojeje smjerće. Wobaj wotpočujetaj na pohrjebnišću w Slepom. Džěći žane njeměještaj.

Alfred Krawc-Džěwinski

¹ Kito Lorenc, *Die Insel schluckt das Meer*, w: *Zeitschrift für Slavische Philologie*, zwjazk 58/2(1999), s. 411

² Njewozjewjeny material k Slepjanskemu dialektaj, we wobsydstwje awtora

³ Z lista na Trudlu Malinkowu z 30.11.1991

⁴ Tež tam

⁵ „Mladá Praha“, II a VI 1945

⁶ Hlej žórto 2

⁷ List na wokrjesnu redakciju „Lausitzer Rundschau“ z 12.7.1986

Serbska přirada so zešła

14. měrca zeńdze so serbska přirada cyrkwy EKBO pola Wjenkec w Drěwcah. Po serbskej nutrnosci, kiž měješe Manfred Hermaš, wuhódnočichu so wjerški zańdženého časa. Dale jednaše so wo financowanju městna delnjoserbskeho fararja. Tuchwilu njewobsteja možnosće spěchowanja přez dochody z cyrkwinskih dawkow abo z kolektow, tola wo to ma so dale wojować. Manfred Hermaš móžeše wozjewić přilubjenje koncerna Vattenfall za podpěru serbskeho wosadneho džěta. Němski cyrkwinski džěń budže w léce 2011 w Drježdžanach. Za njón ma so dołhodobnje přihotować zhradnadne wustupjenje ewangelskich Serbow ze wšěch kóncow Łužicy. Skónčnje so přitomi mjez sobu informowachu wo wjerškach lětušeho džěta. W Delnjeje Łužicy ma to znowa być hodowna hra Serbskeho gymnazija. Zhradnadne předewzaća su kemše 10. junija w Lubinje składnostnje wulěta Serbskeho busa, cyrkwinski džěń we Wojerecach a nabožny tydžěń we Wukrančicach. **jm**

Dr. Veit Laser ordiněrowany

Njedzelu, dnja 4. měrca, je krajna superintendentka dr. Ingrid Spieckermann w Hannoverskej cyrkwi swjateje Trojicy ordiněrowała z Rakec pochadźaceho dr. Veita Lasera. Jeho njeboh nan Jan Lazar běše dołhe lěta farar w Rakecach, naposledku we Wojerecach, a džěd Gerat Lazar bě farar w Bukecach. Swjedženskim kemšam přizamkny so přijěće, na kotrymž swójbni, přečeljo a znači Veiteje Lasereje wutrobneje gratulowachu a Bože žohnowanje wupřachu. Wosebite dožiwjenje za wšitkich přítomnych běše na tutej swjatočnosći tež koncert ze židowskej hudźbu.

Irena Šěrakowa

Porjedženka

Na foće k nastawke „Spomnjeće na Hanu Wirtheč (6.2.1897–7.12.1981)“ w zašłym čisle Pomhaj Bóh je wosoba cyle nalěwo wopak pomjenowana. Prawje tam wotlěwa naprawo wuhladamy: Elisabeth Zülch (tehdy njewjesta a pozdžišo mandželska dr. Pawoła Wirtha), Hanu Wirtheč, Marju Křižanec (džensa Herrmannowa) a dr. Pawoła Wirtha. Wobraz nasto w léce 1934 w Arnsdorfje. Prosimy wo wodaće za misnjenje.

Wosadne popołdnje ze zajimawostkami

Z rozpominanjom k bibliskemu słowu „Pytajće a namakaće“ zahaji knjez sup. Malink sobotu, 10. měrca, wosadne popołdnje w Bukecach, na kotraž běše tež tutón raz zaso nahladna ličba wopytowarjow přichwatała. Ze zajimawej namakanku překwapi sup. Malink při scěhowacej kofejowej bjesadze posluchacych, wosebje Bukečanow. Po zawodnych słowach wo žiwjenju něhdyšeho Bukečanskeho kantora, wučerja a šulskeho wjednika Arnošta Lodneho pokaza wón někotre notowe łopjena z tekstom za cyrkwinski chór, wot A. Lodneho jara akuratne z ruku napisane.

Tute zawostajenstwo stareho Bukečanskeho „knjeza kantora“ so bohudžak w archiwje Serbskeje superintendentury chowa. Při wobhladanju tutej twórbow so někotražkuli dopomnjenka na „knjeza kantora“ w pomjatku wožiwi. Přinoškow k bjesadze běše tež nadosć. Serbski rozhlós wuži składnosć, někotražkuli podawiznu ze žiwjenja kantora Arnošta Lodneho z mikrofonom zapopadnyć. Rjane, zajimawe a wokřewjace serbske popołdnje skónči so z wuhladom na přichodne serbske zarjadowanja.

Arnd Zoba

Wopominanje Božidara Dobruckeho

Dnja 7. měrca 1927 zemře serbski prócowar a farar Božidar Dobrucký. Składnostnje jeho polstatych posmjertninow zhradzi so srjedu, 7. měrca, něhdže 20 Serbow při jeho rowje na Tuchorskim pohrjebnišću w Budyšinje, zo bychu jeho počesćili a jeho žiwjenski skutk wopominali. Předsyda Domowiny Jan Nuk powita přítomnych, mjez nimi tež wnučku zemřěteho, knjeni Clawdiju Dobruccynu z Budyšina. Direktor Serbskeho instituta prof. dr. Dietrich Šolta hódnošćeše w swojej narěči skutkowanje Božidara Dobruckeho jako serbski farar w Budyšinku, jeho spisowacelske džěta a jeho zasłužby při wožiwjenju serbskeho kulturneho žiwjenja po Druhej swětowej wójnje. W léce 1948 běchu Dobruckeho za wotrjadnika do Serbskeho

zarjada w Budyšinje powořali. W tutej funkciji staraše so poboku Pawoła Neda wo wožiwjenje serbskeho kulturneho žiwjenja a wosebje tež wo založenje serbskich institucijow, kiž hač do džensnišeho časa wuspěšnje skutkuja. Tež časopis Pomhaj Bóh steješe spočatnje pod jeho redaktorstwom. Serbski superintendent Jan Malink pokaza na wysoku zdžěfanosć Dobruckeho. Wón spomni tež na jeho zwiski z fararjom Jurjom Malinkom we Łazu. Móžeše tež wosobinske dopomnjenki na Dobruckec swójbu dodać, wšako bydleštej swójbje Dobruckec a Malinkec na samsnej dróze w Budyšinje, na něhdyšej Rádlowej, džensnišej Weigangowej, w sebi napřečo ležacych domomaj.

Měrcin Wirth

Łužica na wopyće w Romje

„Wšitke puće wjedu do Roma“ – tak praji znate přisłowo. A tola mje zadžiwa, jako mje sobustudent tu w Romje na wotewrjenje wustajeńcy a na přednošk „wo někajkich Žitawskich rubach“ přeprasy. Tajki njewšědny postrow z domizny w cuzbje nohcych skomdžić. Tuž podach so štwórtk, 1. měrca, na přednošk, kotryž wotmě so w rumnosćach Collegium Germanicum et Hungaricum. Je to seminar za studentow katolskeje teologije, kotřiž pochadzeja hłownje z krajow, kiž słušachu něhdy do němskeho kejžorstwa.

Bywši direktor Žitawského měščanskeho muzeja knjez Dudeck předstaji něhdže 50 připosłucharjam jara wotměnjate stawizny Žitawskej póstneje rubow. Wobaj wužiwaštej so za zakryće wołarnišća w póstnym času, zo by so tež wočko posćito. Starši a wjetši z njeju nasto w léce 1472 a je 8,20 x 6,80 metrow wulki. Namolowane je na nim 90 scenow ze Stareho a Noweho zakonja. Po reformaciji wužiwaču ewangelscy wěriwi w Žitawje tutu „bibliju chudych“ hač dosrjedz 17. lětotka

dale, štož scyła njeje samozrozumliwe, wšako so wjele tamnych swědkow srjedzowěkowskeje pobožnosće w času reformacije zniči. W léce 1573 dachu sej Žitawčeno samo hišće mjeńši rub zhotowić, na kotrymž je čerpjenje Chrystusa zwobraznjene. Přez wšelke džiwy a připady pře-traštej póstneje rubaj měščanske wohenje a wójny a buštej po přewróće z pomocu šwicarskeje založby ponowjenej.

Wušiknje spleće přednošowar stawizny rubow ze stawiznami Hornjeje Łužicy a zbudzi z tym wulki zajim připosłucharjow, kotřiž wšak hłownje ze zapadneje Němskeje pochadzachu a mało wo bohatych cyrkwinskih stawiznach Łužicy wědžachu. Ze swojim žiwym wašnjom přednošowanja zahori knjez Dudeck připosłucharjow a bu, po wjele prašenjach, z wutrobny přikleskom rozžohnowany.

Po tutym zajimawym přednošku mje scyła njeby džiwało, hdy by tón abo tamny tuchwilny Romjan sej bórze na wopyt do Łužicy dojeł.

Lubina Malinkec

Jejkowy Handrij – serbski original z Chelna

Někotre znate serbske wosobiny su z Chelna wušli – wučer, farar, funkcionar. Žadyn z nich pak njeje we Łužicy tež mjez Němcami tak popularny kaž Jejkowy Handrij. Hižo za žiwe dny bě wuwotany jako Budyški original, tak zo dachu hižo tehdy poštowu kartu z jeho fotom zhotowić. Po jeho smjercí so basnje a basnički wo nim pisachu. Keklerjo so na njeho předrasćichu a při wšelakich składnosćach ludźi zabawjachu. Tež na woswjećenju tysacletnjeju jubilejow města Budyšina wón njepobrachowaše a z nowišeho časa můžeme so z nim každe léto jutrowničku na jejkakulenju na Budyskim Hrodźišku zetkać.

Handrij Křižank bě syn Budyskeje Michałskeje wosady. Wón narodźi so 11. oktobra 1829 w Chelnje jako syn chěžkarja Mateja Křižanka a jeho mandželskeje Hańže rodź. Kowarjec z Křiweje Boršće. Hižo nazajtra bu wukřčeny – nic pak w Michałskej cyrkwi w Budyšinje. Staršej drje běštaj ewangelskaj, ale po tehdyšim wašnju bě Chelno cyrkwince katolskemu Radworjej přirjadowane, a tak bu mały Handrij 12. oktobra 1829 w Radworskej cyrkwi wot tamnišeho fararja Mikławša Čorliča wukřčeny.

Do šule chodžeše Křižanec Handrij potom do ewangelskeje, do Wulkeho Wjelkowa. Dzewjeć lět tam wuknješe, po wšěm zdaću pak nic jara wuspěšnje. Nalěto 1845 šulu z predikatom „dosahace“ („hinreichend“) wotzamkny. W poslednich měsach, wot januara hač dosředź měrca 1845, chodžeše hišće tydzensce štyri do šěsć hodzin na pačerje. Dnja 16. měrca 1845 bu w Michałskej cyrkwi serbsce konfirměrowany. 60 hólcow a 56 hólcow džěše w tutym léće ke konfirmaciji, wulka wjetšina z nich k serbskej. Tutón dzeń knježeše njewšědne wjedro, tak zo duchowny

konfirmaciskemu zapiskej w Michałskich cyrkwinskih knihach doda: „bei 10 Grad Kälte“.

Po wuchodženju šule Handrij Křižank tu a tam chwilkou podžěta. Prawe powoňanje pak sej njenamaka a naposledk započea sej jako handlerski wosebje z jejemi a hołbjemi swój wšědny chlěb zaslužić. Tež žonu sej žanu njenamaka, wón wosta „stary hólč“. Tak bu z Křižanek Handrija samotarski džiwnuš, znaty počasu po cylym Budyšinje a wokolnych wsach jako Jejkowy Handrij.

Wulka dobrota za njeho bě, zo smědžeše čas žiwjenja doma w Chelnje bydlo wostać. Sotra jeho sobu zastarowaše. Křižanec chěžkarski statok ležeše na samej wuchodnej kromje wsy a bě přeni při puću z Křiweje Boršće. Hač před 30 lětami je statok w dalokej měrje njezměneny wostał, swědčo wo chuduškim žiwjenju jeho wobydlerjow. Ródny dom Handrija Křižanka bě jednoposchodowe tykowane twarjenje (hleje foto), k temu něšto zahrady. Pozdžišo so hišće bróžen natwari, wjetša a masiwniša hač bydlenki domček. Z deskami zabite swisle domskeho pokazachu won na Křiwoborščanski puć. W přizemju bě jenička wobydlena rumnosć, kiž sluješe zdomom jako stwa a kuchnja. Na tamnym boku wochěže bě wjelbik, hdžež so žiwidła a druhe wěcy skladowachu. Z wochěže wjedzechu wuske schody horje k dwěmaj komorkomaj pod třechu. W jednej z njeju bydleše Handrij Křižank. Tu chowaše w mýchach tež wšón móžny čapor, kiž sej počasu nazběra. Naposledk bě komorka cyle z mýchami natykana, tak zo sej přiwuzni wohnjoweho stracha dla žaneje hinašeje rady njewědžachu hač žandarmow na pomoc wołać, kiž měchi zwumjetachu. Dokelž so komorka pod třechu tepić nje-

Jejkowy Handrij (Handrij Křižank), zwo-braznjeny na poštowej karće

hodžeše, měješe Handrij Křižank wučinjenje, zo smě deleka na kachlowej ławce sydac a so wohrěwac.

Něhdyše Křižanec chěžkarstwo sluješe mjeztym hižo w třećej generaciji Winterec swójbje. Jako młodzi srjedź 1970tych lět ležownosć přewzachu, dachu so do twarjenja. Něhdyše domske přeměni so na garažu a z masiwnje bróžnje nasta bydlenki dom. Tajku ležownosć džensa hišće namakaš. Mjeztym pak njeje hižo přenja, ale třeca při puću z Křiweje Boršće.

Handrij Křižank njebě po wšěm zdaću jara pobožny. Kemši znajmjeńša lědma chodžeše – pječa dokelž njeměješe kmanu drastu za to. Jako pak so kónc žiwjenja bližeše, žadaše za duchownym. Farar Rjeda jemu na smjertnym ložu Bože wotkazanje wudžěli. Srjedu, 3. apryla 1907, Handrij Křižank 77lětny w ródny domje zemrě. Do pohrjebnjeje knihi zapisa so „slabosć staroby“ jako přičina smjerće.

Zo bě Jejkowy Handrij zemrěť, bě podawk, kiž njewobkedžbowany njewosta. Serbske kaž němske Budyske nowiny wo tym rozprawjachu. Njedzelo, 7. apryla 1907, bu Handrij Křižank na pohrjebnišću we Wulkim Wjelkowje chowany. Pohrjeb njebě po chěžkarsku chuduški, ale po kategoriji II. klasy dosć nahladny. Wulka ličba přewodžerjow bě přišla so rozžohnowac wot njewšědneho čłowjeka.

Na row Handrija Křižanka stajichu přiwuzni dostojny narowny pomnik. Kajki je měť napohlad a što bě na nim napisane, njewěmy. Hižo před wjele lětdzesatkami su row zrunali a kamjeň wotstronili. Škoda, hewak by sej na stótych posmjertninach 3. apryla zawěsće něchtó tam došoť a po-ložil kwětku na posledni wotpočink Jejkoweho Handrija.

T.M.

Ródny dom Jejkoweho Handrija – Křižanec chěžkarska ležownosć na wuchodnej kromje Chelna: tykowane domske a nowiša masiwna bróžen. W komorce pod třechu w domskim je Handrij Křižank bydlil.

Foće: priwatne

Powěšće

W zelenišću před cyrkwu w Husce je jako pomnik nastajeny železny zwón z lěta 1955. Na nim je tež serbske hrono čitać: „Služće temu Knjezej z wjeselom.“ Wot lěta 2004 ma Hušćanska wosada nowe mjedžane zwony, tak zo powójske železne zwony hižo trěbne njesu. Foto: T.M.

Zhorjelc. Wot nowembra 2006 wotměwaja so w krypće cyrkwy swj. Pětra w Zhorjelcu prawidłownje dwójce wob měsac ewangelske kemše w pólskej rěči. Kemše swjeći farar Cezary Królewicz, duchowny ewangelskeje wosady w Lubanju, každu 1. a 3. njedźelu měsaca w 13.30 hodź. Dalše informacije namakaja zajimcy na internetowej stronje www.luteranie.pl/luban.

Smogorjow. Na 40 kemšerjow zhromadži so njedźelu, 4. měrca, k delnjoserbskim kemšam w Smogorjowje. Farar n. w. Schütt sen. spěwaše liturgiju, farar Schütt jun. měješe předowanje.

Klětno. Na swjedženskich kemšach njedźelu, 18. měrca, bu Daniel Jordanow jako nowy farar Klětnjanskeje wosady zapokazany. Młody duchowny skutkowaše dotal w Friedersdorfje pola Zhorjelca. Klětnjanska fara so loni wuprózdní, jako dotalnego fararja Kocha za superintendenta do Wojerec powołachu. Zapokazanje měješe sup. Spengler z Jänkendorfa, jako asistentaj skutkowašaj Serbski sup. Malink z Budyšina a pólski farar Suchorab z Cieplac. Sup. Malink měješe na kemšach tež serbske čitanje a přednjese w postrownej hodźinje, kiž so kemšam přizamkny, serbski postrow.

Hodźij. Předstajenske předowanje fararja

Holgera Windischa z Wjazońcy, kiž měješe dnja 18. měrca w Hodźijskej cyrkwi być, je so krótkodobnje wotprajiło. Farar Windisch bě so na Hodźijske farske městno přizjewił, kotraž je wot lońšeho oktobra přez wotchad fararja dr. Laue na wuměnk wuprózdnjene. Tak dyrbi Hodźij nětko dale na noweho duchowneho čakać. Wakancu zastawa farar Probst z Budyšina.

Łaz. W nadawku Załožby za wuchowanie cyrkwinskih twarskich pomnikow w Němskej (KiBa) filmowaše telewizija ZDF za swoje wusyłanje „Blickpunkt“ njedźelu, 18. měrca, kemše we Łazowskim Božim domje. Z telewizijnym wusyłanjom ma so podpěrać hromadjenje pjenjez za nuzne wobnowjenje cyrkwy. ZDF „Blickpunkt“ wo Łazu wusyla so w telewiziji dnja 15. apryla w 12.47 hodź.

Dary

W februaru je so dariło za Pomhaj Bóh dwójce 100 eurow, 50 eurow, 40 eurow a 30 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 90 lětami, 8. apryla 1917, zemrě w Bukojnje pola Barta we 80. žiwjenskim léće ratar a ludowy basnik **Handrij Falka**. Narodził bě so wón 1837 na staršiskim statoku w Bukojnje, kotryž potom sam lětdžesatki wobhosparješe. Handrij Falka bě po wšěm zdaću wustojny ratar a připóznaty muž w swojej wsi, hewak njebychu Bukojnjenjo jemu 36 lět dołho gmejnske předstejićerstwo dowěřili. Hdyž staroby dla 1911 tele zastojnstwo zloží, wobswědčichu jemu zjawnje, zo je je swěrnje a wustojnje wukonjał. Najskerje ma gmejnski předstejićer Handrij Falka tež zaslůžbu na tym, zo dósta nowa chorhoj, kotruž sej Bukojnjenjo w oktobrje 1890 skladnostnje zapokazanja Arnošta Mateka jako fararja w Barće zhotowić dachu, ryzy serbski napis. (Wo tutej chorhoji so w zašlym čisle PB pisaše, zo je ju Bartski farar lětsa do Serbskeho muzeja darił.) Přez mjezy swojeje wsi a wosady bě Handrij Falka w Serbach znaty jako pěsnjer a kěrlušer. Po wašnju mištra serbskich ludowych basnikow Pětra Młónka tworješe wón pěsnje, kiž wjele lět wosebje w Serbskich Nowinach wozjewi. Zwjetša pisaše wo nabožnych, ratarskich abo politiskich temach. Tež wo wšelakich podawkach, kaž wo wopyće sakskeho krala 1911 w Serbach abo wo kolesowym njezbožu we wuwolanej křiwicy wjesneho puća w Bukojnje, čitarjam w hrónčkowanej formje rozprawješe. Hdyž bě zemrěł, so wo tojšto młodši basniski kolega Jan Kružka z Rakec ze scěhowacymi linkami wot njeho rozžoňowa (wujimk z dlějeje basnje):

Tež, lubi Serbja, nam so płaka,
hdyž Handrij Falka wot nas dže.
Na row jom potožmy wěnc džaka,
kiž zaslůžil sej swěrnje je.
Wón w wjeselu a zrudobje

tak rjane spěwy spěwaše.
Serb bě wón, serbstwo škitowaše,
to z jeho spěwow klinčeše.
Wón ze Serbami začuwaše,
što Serbow boli, tyšeše. T.M.

Prispmnjenje: Na wospjetnu namołwu z čitarstwa wotnětka w tutej rubrice awtorstwo podamy. Při tutej skladnosći na to skedźbnimy, zo su wšitke dotalne w zaštych lětach wozjewjene přinoški w rubrice „Spominamy“ z pjera Trudle Malinkoweje.

Přeprašujemy

- 01.04. Palmarum - bołmončka**
10.00 kemše w Budyšinje na Michałskej farje z kemšemi za džěci (sup. Malink)
- 06.04. čichi pjatk**
09.00 kemše z Božim wotkazanjom w Rakecach (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.30 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
- 08.04. 1. dzeń jutrow**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 09.04. 2. dzeń jutrow**
09.30 delnjoserbske kemše w Picnju
- 15.04. Quasimodogeniti**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 06.05. Kantate**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 09.05. srjeda**
14.00 wosadne popołdnje pola Kowarjec we Wuježku p. Wósporka (sup. Malink)

Pomhaj Bóh

časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawačej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowja/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen
Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
Pomhaj Bóh wuchadza měsačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dostawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement płaći 8 eurow.